

DECIMUM ECCLESIAE SÆCULUM.

CAPUT PRIMUM.

SUMMI ROMANÆ ECCLESIAE PASTORES.

Vita functo Benedicto IV, inter Romanos PP. CXIX, quem diximus administrasse post Joannem IX Ecclesiam, anno 903, octobris labente mense,

CXX. Neenon Leone V Ardeatino sive ex Rutulorum in Latio colonia, statim post Benedicti obitum subrogato, de quo Flooardus :

Emigrat ante suum, quam luna bis impleat orbem.

CXXI. Atque etiam *Christophoro*, qui eodem anno 903 exeunte novembri, excelsam occupaverat sedem, hanc coacto deserere et primo in cœnobium, deinde in carcerem detruso ac miserima morte sublato, ut in Historia cassinensi tradit Leo Marsicanus, his, inquam, extinctis, Ecclesiæ regimen susceperunt sæculo X, *Sergius III, Anastasius III, Landus, Joannes X, Leo VI, Stephanus VII, Joannes XI, Leo VII, Stephanus VIII, Marinus II, Agapetus II, Joannes XII, Benedictus V, Leo VIII, Joannes XIII, Benedictus VI, Donus II, Benedictus VII, Joannes XIV, Joannes XV, Gregorius V et Sylvester II.*

CXXII. Sergius itaque, etsi post Theodorum per vim et illegitime fuerat intrusus, Christophoro tamen canonice suffectus est, tenuitque episcopatum ultra annos septem, fatis cedens anno 911, desinente sextili, in eo magnopere vituperandus, quod cum Marozia stupri habuerit consuetudinem, et Formosi cadaver iterum e sepulcro erui mandaverit; laudandus tamen quod lateranensem basilicam instauraverit atque decoraverit aureis, argenteisque ornamentis.

CXXIII. Dignus erat, ut diutius sederet successor Sergii *Anastasius*, vir probus atque integerrimus, sed hunc post biennium mors rapuit an. 913, mense octobri, ex Chronico victoriano.

CXXIV. Puderet, nisi veritas cogeret, enarrare, non tantum Sergium III, verum etiam *Landum* Sabinum, pontificum obtinuisse culmen; opera Theodoræ, matris Marosiæ, et nutu impurissimi scorti dejectos, intrusosque pontifices; at Landum quam citus, nempe anno 914 mense aprilis, e vivis inevitabile fatum subripuit.

CXXV. Ejusdem Theodoræ potentia ad summum pontificatum evexit *Joannem X*, Romanum, cujus illa deperibat amore, atque Landum prius Bononiæ, deinde Ravennæ antistitem, creari curaverat. At Joannes anno pontificatus 15 inchoato, id est, anno 928, opera Marosiæ, ejusque viri Vidonis, marchionis Thusiæ, mancipatus est custodiæ et posito super os illius cervicali pessime suffocatus.

CXXVI. Leonis VI,

CXXVII. Et Stephani VII nomina tantum scimus, inquit ex Leone Marsicano Papirius. Illum tamen filium cujusdam Christophori Primicerii, et post mensem septimum ineunte februario an. 929, obiisse tradunt, qui post Panvinium et Venerabilem Baronium scripsere. Stephanum vero decessisse conjectant mense martio, anno 931, quoniam scriptor coævus Flooardus de illo inquit :

Binos præfulget in annos,
Aucto mense super bissono, ac sole jugato.

CXXVIII. Accessit ad romanæ Ecclesiæ dedecus inauguratio in pontificem maximum *Joannis XI*. Hunc enim Sergius III, ex Marozia nefario genuerat concubitu. Cuncta gessit ad nutum incestuosæ parentis et vitrici Hugonis, regis Italiæ, cum quo Marozia, mortuo Vidone, inierat scelerata connubia. Vido enim et Hugo uterini erant fratres. Ab anno autem 931 usque ad initia anni 936, sexto fluente anno, regiminis Joannes præfuit Ecclesiæ.

CXXIX. Deinde episcopatum tenuit usque ad annum nongen-

tesimum tricesimum nonum *Leo VII*, Romanus, appellatus a prælaudato Flodoardo :

Deditus assiduis precibus, speculamine celsus,
Afflatu lætus, sapiens, atque ore serenus.

CXXX. Pari trium annorum, ac mensium aliquot spatio, sederunt *Stephanus VIII*,

CXXXI. Et *Marinus II*. Quorum ille Germanus genere, susceptus Leoni, opera Othonis regis Germaniæ, decessit mense julio an. 942, vulneribus faciei ejus inflictis ab Alberico, filio Vidonis et Marozia, adeo deformis, ut erubesceret palam prodire et in aliorum versari conspectu. Marinus vero Romæ natus, et scientia canonum, rerumque gerendarum peritia, pro sæculi hujus calamitate, satis excultus, junio mense, anno 946, mortem oppetiit.

CXXXII. Eodem, quo Marinus decessit mense, substitutus est *Agapetus II*, Romanus, undecimo pontificatus anno e vivis exemptus, sextilis scilicet die, ut inquit, 20, anno 957. *Frolho*, rex, ab Agapeto apostolicos viros petiit, qui Daniam divinis legibus erudirent, sed legatorum regis pontificem fati suis præcessisse adventum scribit libro IX *Historiæ danicæ* grammaticus Saxo.

CXXXIII. Post Agapetum, malorum consilio et conspiratione summum sacerdotium usurpavit Octavianus, filius Alberici, dictus immutato nomine *Joannes XII*¹. Ad omnem lasciviam ac malum dicitur fuisse propensus. Cum Othone Germaniæ rege coluit amicitiam, at ab isto postmodum alienatus, ad partes Adelberti deflexit. Quare gravissimis accusatus criminibus, pontificatu exutus est, substituto *Leone VIII*, quem alii inter legitimos pontifices numerant; unde Leo creatus anno 1049, dicitur hujus nominis IX. Sed revera Leo VIII pseudopontifex fuit, eoque a Romanis post duos menses expulso, Joannes fuit restitutus. Obiit autem pridie nonas maias anno 964². De hoc

¹ Natus annorum 18. Et hunc occasionem dedisse fabulæ Joanne papissæ quidam tradunt, sed repugnat ratio temporum, ut constat ex præced. sæculi capite I.

² Continuator Luithprandi mortuum Joannem XII ait ex vulnere inflicto, dum nocte se cum uxore cujusdam viri oblectaret.

pontifice *Roswida* aut *Rhosoita*, monialis Saxona, inter poetas latinos laudata a Vossio cap. vi in heroico carmine de gestis Othonum Cæsarum ait :

Summum pontificem quædam perversa patrantem,
Ejus nec monitis dignitatem credere crebris,
Sedis apostolicæ fraudari fecit honore,
Constituens alium rectoris nomine dignum.

CXXXIV. Benedictum V, absque Othonis consensu, contra quam jurejurando promiserat, Joanni populus romanus suffecit; unde Otho cum exercitu ad urbem accedens, coegit cives, ut rursus Leonem VIII susciperent, ac Benedictum, in ordinem redactum, secum in Germaniam abduxit. Errant Luithprandus, aliique asserentes Benedictum jure meritoque fuisse exauctoratum. Eodem fere tempore, anno 965, Benedictus et Leo decessere.

CXXXV. Sedit postmodum annis quasi septem *Joannes XIII*, ex episcopatu narniensi ad romanum, Othone assentiente, translatus, Romanorum seditione Capuam adire compulsus fuit; sed Othone in Italiam properante, revocatus est pontifex, seditionis auctores damnati capite. Ad Polonos nuperrime ad fidem Christi conversos misit episcopum tusculanum Ægidium, obiitque anno 972, die 6 septembris.

CXXXVI. Obscurus fuit pontificatus *Benedicti VI*,

CXXXVII. *Doni II*,

CXXXVIII. Atque *Benedicti VII*. Etenim Benedictum VI, nequissimus cardinalis, Franco nomine, jugulavit ac pontificatum arripuit, sibi Bonifacii VII nomen imposuit, ac paulo post Constantinopolim expilata basilica vaticana profugit. Frustra itaque Papirius queritur, eundem Bonifacium a Platina sacrilegii damnari. *Donus* inauguratus an. 974, vita functus est anno proximo. De Benedicto VII hoc unum memoriæ posterorum traditum est, sedisse usque ad annum 984. Cætera ex incertis profluunt historiis, veluti quod e chronico Ditmari, episcopi Merseburgi, colligit libro IV Papirius, obiisse in exilio; id enim ad Benedictum V arbitror referri oportere.

CXXXIX. Alii quatuor sederunt sæculo X romani pontifices, nimirum *Joannes XIV*,

CXL. *Joannes XV,*

CXLI. *Gregorius V,*

CXLII. Et *Sylvester II.*

Joannes XIV, episcopus antea ticinensis, octavo pontificatus mense in Hadriana inclusus carcere, fame et veneno sublatus est, opera Bonifacii VII, pseudopontificis, qui Constantinopoli rediens, apostolicam Sedem rursus invasit. Verum scelestissimus iste duorum pontificum parricida, paulo post morte extinctus est repentina. Joannem XV multorum librorum auctorem appellat Martinus Polonus, armigerum et crudelissimum vetustus episcoporum Urbis catalogus; sedit tamen annis fere undecim, obiitque anno 996. Hos inter alium quemdam *Joannem* nonnulli intrudunt, quem excessisse quarto pontificatus mense scribit apud Papirium Leo, historicus cassinensis; nunquam consecratum fuisse existimat Papebrochius, atque pseudopontificem cum Pagio cæteri appellant. Ita historia hujus sæculi ambigua est et incerta.

Gregorio V e Germania, creato pontifici anno 996 et mortuo die 18 februarii anno 999, adscribitur Septemvirorum, quibus creandus est imperator, institutio. Verum id in magna positum est controversia. Huic ex urbe ejecto, Crescentius Nomentanus substituit pseudopontificem, episcopum placentinum, qui se nominavit *Joannem XVI*, cui jussu Othonis eruti fuerunt oculi et aures, naresque præcisæ; Crescentius itidem mulctatus est capite.

Sylvester, antea Gerbertus, prius monachus floriacensis, tum rhemensis, deinde ravennatensis antistes, favore Othonis III anno 999, mense aprili, summum pontificatum indeptus, anno 1003 die 11 maii migravit e vita. Quoniam mathematicas artes et philosophiæ arcana didicerat, a nonnullis infamatus est, tanquam præstigiator et magicis imbutus artibus. At legendus de ejus laudibus Papirius, et inscriptio ad illius tumulum in Latherani basilica, illic insculpta sub Sergio IV, quæ incipit: « Iste locus mundi, Sylvestri membra sepulti, etc.

CAPUT II.

SYNODI SÆCULO DECIMO CONGREGATE.

Nulla œcumenica nec plenaria sæculo X celebrata fuere concilia. Quædam commemoranda sunt tamen, ad depositiones episcoporum, ad bonorum Ecclesiarum immunitatem et ad ecclesiasticam disciplinam spectantia; ac duo tandem, quæ adnotationem petunt aliquam, distincte sunt recensenda.

Actum itaque de Ecclesiarum bonis an. 935 in synodo Arthaldi, rhemensis archiepiscopi, et illorum bonorum raptores percussi sunt anathemate. Sub eodem archiepiscopo, anno 935 alia coacta est synodus adversus Reginaldum comitem, bonorum Ecclesiæ invasorem, excommunicatione tamen ad tempus suspensa. Anno item 955 in synodo Burgundiæ indictum anathema Isuardo, detinenti quosdam Ecclesiæ agros; anno 959 restituta Ecclesiis fuerunt bona sublata, collecto sub Edgardo, rege Angliæ, concilio Middlesexiæ prope Londinum.

De amovendis episcopis egit anno 941 synodus suessionensis, in qua deposito Arthaldo, consecratus est Rhemensium archiepiscopus Hugo, Heriberti comitis filius. Restitutus tamen Arthaldus anno 947 decreto synodi verdunensis. Adnitente rursus Hugone rhemensem sedem invadere, coacta in pago meldensi synodo an. 962. Episcopus constitutus est Odalticus. Constantinopoli quoque an. 944 dejecto, synodali sententia, patriarcha Tryphone, substitutus est Theophylactus. Quæ præcedenti cap. dicta sunt de Joanne XII exauctorato, et intruso Leone VIII, et de Benedicto V ejecto, et relegato Hamburgum, atque ab Othone restituto iterum pseudopontifice Leone VIII, violentis, abrogandisque sacerdotum synodis anno 963 et anno 964 pertracta fuerunt.

Pertractatum est de ecclesiastica disciplina in concilio C. P., secundo hujus sæculi anno, reprobatis quartis nuptiis Leonis Sapientis cum Zoe. Acta Stephani VI contra Formosum, a Joanne IX jam rescissa, rursus an. 904 reprobata sunt in synodo ravennate et ratæ habitæ sunt ipsius Formosi ordinationes. Sy-

nodo duisburgensi in Germania ¹ anno 927 excommunicati sunt qui excaecaverant Bennonem, metensem episcopum. In cantuariensi an. 969 ejecti sunt clerici conjugati, et indicta pœnitentia septem annorum Edgari, Anglorum regi, ob vitiatam virginem claustralem. Ticinensis anni 997 in Crescentium, qui ex Urbe eiecit Gregorium V sententiam, protulit anathematis.

Duo autem concilia, quæ peculiariter diximus nominanda, sunt romanum anni 993 sub Joanne XV, et romanum alterum anni 996 sub Gregorio V celebratum. Nam in priori inter sanctos solemniter ritus relatus est Uldaricus, episcopus augustanus, atque hæc fuit prima canonizatio a summo pontifice solemniter celebrata. In altero concilio anni 996 institutos septem imperii electores putant quamplures. Id vero, ut supra monui, ambiguum est valde. Quidam enim hanc septem electorum institutionem Carolo Magno, quidam prælaudato Gregorio, quidam fortasse probabilius, adscribunt Germaniæ principibus. Septem nihilominus fuisse olim electores imperii, tres ecclesiasticos et laicos quatuor, indicant pervulgati versus :

Moguntinus, trevirensis, coloniensis,
Quilibet imperii fit cancellarius horum,
Et palatinus Dapifer, dux portitor ensis,
Marchio præpositus cameræ, Pincerna Bohæmus,
Hi statuunt dominum cuncti per sæcula summum.

Primi tres sunt archiepiscopi. Alii, *comes palatinus, dux saxonicus, marchio brandeburgicus* et rex *Bohæmus*. Additus an. 1623 dux Baviaræ ², 1692 hannoverensis.

CAPUT III.

HÆRESES DECIMI SÆCULI.

Nullam hoc sæculo in tanta elluvione vitiorum inveniemus de novo ortam hæresim. Quosdam dumtaxat anthropomorphitas apud Italos statim extinctos opera Ratherii, episcopi veronensis, commemorat in Chronico ad annum 935 Genebrardus

¹ Potius in Gallia belgica.

² Dux Baviaræ initio suffectus est in locum comitis palatini perduellis, qui anno 1648 restitutus est, modo archithesaurarius et elector VIII.

et manichæos Trimontii seu Philippopoli in Thracia; quorum origo referenda est ad tertium aut quartum Ecclesiæ sæculum.

CAPUT IV.

SÆCULI DECIMI SCRIPTORES ECCLESIASTICI CELEBRIORES.

Ex quo hoc sæculum *obscurum ac ferreum* passim a scriptoribus vocitetur, nemo hinc inferre debet, nullum in eo litterarum claruisse splendore. Enimvero præter monachorum complures, qui monasteriorum chronica, suorumque sodalium gesta exornaverunt, de quibus in sæculo V Benedictino Cl. Mabillonius, cum historicis, tum dogmaticis lucubrationibus græci, latinique scriptores assiduam operam impenderunt.

Inter græcos historicos præclarum honestumque est nomen *Simeonis Metaphrastæ, Joannis Cameniatae Constantini Πορφυρογενήτου, Anonymi byzantini, Hippolyti Thebani et Eutychiei. Simeon*, Metaphrastes dictus a scribendi genere, natus C. P. et Leonis imp. Δογδοθέτης, claruit hujus sæculi initio, certumque est in ejus chronologia Genebrardum, Raphaellem Volaterranum et Oudinum enormiter aberrasse. Vitas sanct. magno studio collegit, sed plures adjectæ fuere suppositæ ac spuria, scripsitque ulterius stricta oratione poemata, in lucem edita ab Allatio, trimetros iambicos de Eucharistia, hymnosque ab eodem Allatio laudatos. *Constantinus*, quem Leo Sapiens genuit a Zoe, imperii suscepit habenas an. 919, et e vivis excessit anno 959. Scripsit vero *Pandectas* historicopoliticas, vitam Basiliæ Macedonis avi sui et historiam imaginis Salvatoris quam aiunt ad Abgarum, Edessæ regem, fuisse missam, Constantinopolim e Syria translata. *Anonymus* byzantinus, quem nonnulli vocarunt Leontium, decepti similitudine nominis alterius scriptoris qui floruit sæculo VI, conscripsit circa an. 930 libros IV Chronographiæ, ab an. 813 usque ad annum 867, eique multa ex aliena manu accessere. Quatuor decessorum Basiliæ Macedonis Vitas postmodum addidit. *Hippolytus* patria thebanus, junior Simeone Metaphraste, quem τὸν κέρριον appellat, conscripsit Synagma chronicum ab orbe condito ad sua usque tempora; hu-

jusque fragmenta edita a Canisio auxerunt Lambecius, Schelestratius, atque Basnagius. *Eutychius* natione Ægyptius, qui ab an. 933 ad an. 950 alexandrinam rexit Ecclesiam, præter opuscula medica, recensita ab Hottingero, conscripsit arabico sermone Annales a mundi primordiis usque ad annum 940. Edidit quoque librum de rebus Siciliae, postquam capta fuerat a Saracenis, necnon de Ecclesiae alexandrinæ origine, moribus et electione patriarcharum, opus a Seldono, cum pluribus additamentis refutatis ab Abramo Ecchelensi, in lucem emissum Londini anno 1642.

Historicis autem latinis adnumerandi sunt *Regino*, *Flodoardus*, *Winduchindus*, *Luithprandus*, *Fulcuinus*, *Abbo*, *Notkerus* et *Hevigerus*; *Regino* abbas prumiensis in Germania, exaravit Chronicum a Christo nato usque ad an. 970, protractum deinde ab alio ignoto scriptore usque ad an. 972. *Flodoardus* canonicus rhemensis, qui decessit anno 966, conscripsit usque ad hunc annum, exorsus ab anno 919, Chronicum rerum inter Francos gestarum, necnon Historiæ rhemensis libros quatuor. *Winduchindus*, seu *Witikingus*, monachus corbeiensis in Westphalia (est enim Corbeia altera in Picardia), præter Vitam Pauli eremitæ et passionem S. Teclæ virginis, metro conscriptas, edidit tres libros Historiæ Saxonum ad Mathildem reginam. Adhuc inter vivos degebat anno 973 *Luithprandus*, diaconus ticinensis et postea cremonensis episcopus, qui historiam rerum, ætate sua in Europa gestarum, in libros sex distributam, librumque edidit de romanis pontificibus a Petro ad Formosum, stylo, ut inquit Sigebertus, luculento et alterno. Huic autem opponitur Chronicum Luithprandi cujusdam Toletani, nugis fabulisque refertum. *Fulcuinus*, vel *Folquinus*, monachus laubiensis, gesta abbatum celeberrimi illius cœnobii, siti in diœcesi cameracensi, de miraculis S. Ursuarii et vitam Folcuini, tarvanensis in Belgio episcopi, litteris tradidit, vita functus anno 990. *Abbo*, monachus floriacensis in Burgundia, scripserat ante sæculi X exitum, præter collectionem canonum, Commentarium in canonem paschalem Victorii, atque Epitomen de Vitis pontificum romanorum; *Notkerus*, filius ducis Sueviæ, creatus anno 974

episcopus leodiensis, Historiam episcoporum leodiensium et quorundam sanctorum Vitas; atque *Herigerus* renunciatus abbas laubiensis anno 990, res gestas ab iisdem leodiensibus episcopis, a S. Berlende virgine et a S. Landoaldo. Obierunt autem hi tres XI sæculo jam inchoato, nempe *Abbo* lancea transfixus ac martyr anno 1004; *Notkerus* autem et *Herigerus* anno 1007.

Præter historicos alii percelebres viri X sæculo claruerunt, videlicet *Odo*, abbas cluniacensis, qui decessit anno 942, adscriptus SS. Fastis XIV kal. decembris, scripsitque sermones asceticos, varios hymnos, libros XXXV Moralium in Job et succinctum Chronicum; *Ratherius* monachus antea laubiensis, tum veronensis episcopus, deinde ex Italia pulsus et sedi leodiensi præfectus, hinc quoque ejectus et Veronensi cathedræ restitutus, atque rursus sede deturbatus, et jam tertio ob austeram rigidamque disciplinam exul ad laubiense monasterium reversus, adeo, ut versus iste in epitaphio ejus legatur:

Veronæ præsul, sed ter Ratherius exul,

sui ipsius descripsit itinerarium atque apologiam, ac pertractavit de contemptu canonum, de exilio, ærumnisque suis, additis sermonibus, epistolis, aliisque eruditissimis opusculis, obiisse fertur anno 973. *Oecumenicus* Scholiastes græcus hoc, ut fertur, sæculo, Novum Testamentum perpetuis commentariis, e Chrysostomo ut plurimum depromptis, perspicue breviterque explanavit; *Burchardus*, monachus laubiensis, deinde non procul a Wormatia¹ ad Rhenum cultor vitæ eremiticæ, circa finem hujus sæculi scripsit decretorum volumen, in libros XX distributum; *Suidas* grammaticus prolixum lexicum suum, in quo plura continentur ad theologiam, et ecclesiasticam historiam pertinentia, absolvisse videtur circa annum 976, nam hunc usque temporum recenset epochas.

Addendi forent, nisi compendio res ageretur, *Moses Barcephas* Syrus, *Josephus Genesisius* historicus byzantinus, *anonymus* auctor Historiæ claromotensis, *Nicon* Armenus, *Fridegodus*

¹ Promotus ad episcopatum wormatiensem an. 966.

et *Dunstanus*, Angli, *Ælfricus* cantuariensis episcopus, litteris et sanctitate clarissimus, *Odilo* Arvernus et *Philotheus* Alexandrinus, etc.

CAPUT V.

IMPERATORUM SUCCESSIO ET NATALITIA SANCTORUM.

Berengarius anno 916 ob pulsos ex Italia Saracenos et Mauros a Joanne X imperii coronam accepit in solemnibus festis dominicæ Resurrectionis. Dum Veronæ, ad quam urbem confugere hostium armis coactus fuerat, oraturus templum matutinis horis ingrederetur, transfixus est et occisus in ipso sacræ ædis vestibulo an. 924. Nullus deinde coronatus est imperator usque ad annum 962.

Hoc autem anno a Joanne XII imperii diadema consecutus est *Otho I*, cognomine *Magnus*, a quo adversus eundem pontificem intrusus fuit Leo VIII; nec desunt, qui scribant ab hoc pseudopontifice Othonem iterum fuisse coronatum. Decessit *Otho* anno imperii sui XI, christianæ æræ 973.

Imperium tum indeptus est *Otho II*, illius filius, qui vivente patre coronatus fuerat a Joanne XIII anno juxta Baronium 966, vel potius anno proximo 967. Imperavit autem a morte patris annis 10, sublatus e vivis anno 983.

Et in regno successit eodem anno *Otho III*, sed hujus imperium supputatur ab anno 996, quo anno coronatus est a Gregorio V in festo Pentecostes. Exinde vero imperavit annis 6, vita functus anno 1002 Paterni in Campania, dum reditum in Germania meditaretur.

Quamquam vero soli principes hactenus laudati corona decorati fuerint imperii, defuncto tamen Ludovico, filio Arnulphi, rege Germaniæ, anno 912 absque liberis, electus est in Germaniæ comitiis *Conradus*, filius Conradi, Franconiæ ducis; et huic extincto, anno 918 suffectus est *Henricus*, ab aucupio, quo mirum in modum delectabatur, denominatus *Auceps*, filius Othonis, ducis Saxonæ, ex Ludgarda filia imperatoris Arnulphi. Henrici autem et Mechtildis filius fuit *Otho I*, de quo paulo supra. Quare sunt, qui ita post Arnulphum enumerant impe-

ratores, *Ludovicum IV*, Arnulphi F., *Conradum*, *Henricum Aucupem*, *Othonem II* et *III*¹.

Addo nomina et chronologiam imperatorum Orientis. Memoravi præcedenti sæculo IX Leonem VI philosophum. Is obiit

¹ *Ludovicus IV* fuit filius Arnulphi et Juttæ, filiæ Guelphi, editus in lucem circa annum 892. Electus est defuncto patre ab optimatibus Franciæ, cum esset septennis, obiitque an. 912, decimo kalendas februarii, ætatis suæ 19 nondum exacto. Nullam ex Ludgarda aut Mathilde, uxore, filia Ludulphi, ducis Saxonæ, et sororis Othonis Magni, prolem suscepit. *Conradus* pariter nullos e conjuge *Placentia*, filia regis Germaniæ, genuit liberos et placida morte decessit anno, ut dixi, 918, sive 919, juxta Calvisium, et alios, die 23 decembris, cum ante obitum per fratrem suum Eberardum misisset imperii insignia *Henrico* filio Othonis, ducis Saxonæ. De illo legitur epigramma :

Fallere quod volucres laqueis, viscoque solebat,
AUCUPIS aucupii nomen ab arte tulit.

Hoc principe imperium a Francis pertransiit ad Saxones, ut *Roswida* (de qua in appendice) cecinit :

Postquam rex regum, qui solus regnat in ævum,
Per se cunctorum transmutans tempora regum,
Jussit Francorum transferri nobile regnum
Ad claram gentem Saxonum nomen habentem
A Saxo, per duritiem mentis bene firmam;
Filius Othonis, magni ducis et venerandi,
Scilicet HENRICUS, suscepit regia prima,
Justo pro populo moderamine sceptrum regendo.

Hujus itaque Henrici, et Mechtildis, filiæ Diderici, comitis ringelhelmenensis, primogenitus fuit *Otho I*, cognomento *Magnus*. Scribitur etiam *Otto*, immo et *Hatto*, quam vocem repetunt a Thesalica, Ἄττα, qua significatur *Pater benevolus*. Eodem vocabulo apud Græcos a junioribus compellantur senes. Pervulgatus est versus :

Hatto, post Hatto, regnavit tertius Hatto.

Tres enim *Othones* unus post alium imperarunt. *Otho I* ex Adelaide, filia regis Burgundiorum et vidua relicta Lotharii regis Italiæ, suscepit *Othonem II* natum an. 955, quo anno pater Ratisponam, Germanis *Regensburg*, in sui redegit potestatem, Hungaros ingenti prælio prostravit, ac paulo post magdeburgensem, misnensem, aliosque episcopatus magnificentissime erexit. Obiit *Otho I* an. 972, die 7 martii, et sepultus est Magdeburgi. Tumulo hi versus fuerunt inscripti :

Tres luctus causæ sunt hoc sub marmore clausæ:
Rex, decus Ecclesiæ, summus honor patriæ.

Otho II patri rerum gestarum magnitudine haud dissimilis fuit; extatque de ipso Sabini epigramma :